

«AKTIVE OPPLEVELSER I ALLE ALDRE»

KOMMUNEPLANENS SAMFUNNSDEL FOR OS KOMMUNE

2026 – 2038

Høringsdokument

20.november 2026

Forord

Høgskolen i Innlandet har i samarbeid med Os kommune gjennomført tre medvirknings- verksteder i 2024. Dette som en del av forskningsprosjektet RU-RALPLAN, der de testet modellen RUPIL (Rural Planleggings og InnovasjonsLab). Deltagerne var ledere i lag og foreninger, kommunestyret, ledere og fagfolk i Os kommune.

Målet var å ta i bruk innovative metoder i medvirkningsprosesser i arbeidet med ny samfunnsdel. Medvirkningsverkstedene anbefalte at samfunnsplanen bygde videre på temaene: 1. Framtidas kommune- den samarbeidende kommunen med eierskap og samskaping. 2. Et mangfoldig og inkluderende samfunn- bolig og bolyst og sosiale møteplasser. 3. Os inngår i et større regionalt «vi». 4. Kreative møteplasser, sentrumsutvikling og næringsutvikling.

Etter vår 2024 har det vært medvirkning med intervjuer av innbyggere, arbeidsøkt med barnehagebarn og møter på skolen. Det ble nedsatt to politiske komiteer som har jobbet med strategiene for «Helse og mestring» og «En oppvekst å være stolt av». Strategiene ble behandlet i kommunestyret 18.09.2025. Prosessen som har vært gjennomført med medvirkning, har resultert i fire satsingsområder:

- Samskaping med frivilligheten og innbyggerne i Os
- Bolig og næringsutvikling
- En oppvekst å være stolt av
- Helse og mestring

Det har vært et mål å få til en kortfattet samfunnsplan som skal være et lettlest styringsdokument for kommunestyret og andre interesserte. Samfunnsdelen skal følges opp med prosjekter og tiltak i økonomiplanen for å nå målene.

Os kommune satser på **«Aktive opplevelser i alle aldre».**

Os kommune, 9.november 2026

Innholdsfortegnelse

1. Hva er en kommuneplan? 3
2. Overordnede føringer for samfunnsutviklingen 4
3. Satsingsområder, mål og strategier i kommuneplanens samfunnsdel 6
3.1. Samskaping med frivilligheten og innbyggerne i Os 6
3.2. Satsingsområde for bolig og næringsutvikling 8
3.3. Satsingsområde «En oppvekst å være stolt av» 9
3.4. Satsingsområde helse og mestring 11

1. Hva er en kommuneplan?

Kommuneplanen er kommunens viktigste plan. Den inneholder to deler:

- ***Samfunnsdelen* er et strategisk styringsdokument**. Planen tar stilling til langsiktige utfordringer, mål og strategier for kommunesamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon. Kommunes tjenesteyting innen helse, omsorg og oppvekst er detaljstyrt av lover og forskrifter. Samfunnsdelen omfatter satsingsområder og retning for hva Os kommune vil vektlegge spesielt og er et tillegg til alle nasjonale føringer. Nasjonale føringer gjentas derfor ikke i dette dokument.

- ***Kommuneplanenes arealdel*** består av et plankart med bestemmelser og en planbeskrivelse med konsekvensutredning (vedtatt 24 april 2025). Arealdelen viser hvordan arealene i kommunen skal brukes og hvordan strategiene fra samfunnsdelen skal realiseres ved lokalisering av næringsområder, tjenester, og infrastruktur.

Overordna planer. Os kommune har allerede vedtatt følgende planer som legger føringer for kommuneplanens samfunnsdel:

1. ROS analysen og beredskapsplan (Lovpålagt)
2. Regional klima- og energiplan.

Det jobbes svært mye med beredskap for tiden. Os kommune har jevnlige møter i kriseledelsen, det settes fokus på egenberedskap. Det gjennomføres øvelser i sammen med Statsforvalter og nabokommuner. Her har vi et omfattende arbeid på gang og beredskap omtales derfor ikke noe mer i samfunnsplanen.

Forenkling av planarbeidet. Os kommune har lagt stor vekt på at samfunnsdelen skal forenkle planarbeidet i Os kommune. Samfunnsdelen erstatter derfor tidligere temaplaner/ikke lovpålagte planer. Det er dagens helse og omsorgsplan, plan for psykisk helse, folkehelseplan, næringsplan og boligstrategi. Virksomhetene kan utarbeide virksomhetsplaner som detaljerer hvordan målene kan nås og hvordan strategien kan følges opp. Dette er administrative verktøy.

Satsingsområder og mål beskriver hvordan vi vil arbeide for å realisere visjonen vår. Målene beskriver hva vi ønsker å oppnå, mens strategiene viser hvordan vi planlegger å gjøre det. Strategiene og satsingsområdene i samfunnsdelen skal følges opp med tiltak i økonomiplan eller i administrative virksomhetsplaner.

Dette betyr at økonomiplan i Os kommune blir kommuneplanens handlingsdel (lovpålagt etter plan og bygningsloven). Økonomiplanen vedtas årlig.

Os kommunestyre har pekt ut fire viktige satsingsområder i samfunnsdelen:

- Samskaping med frivilligheten og innbyggerne i Os

- Bolig- og næringsutvikling
- En oppvekst å være stolt av
- Helse og mestring

Aktive opplevelser i alle aldre

«Aktive opplevelser for barn og unge» var visjonen i forrige kommuneplan. Nå går vi for **«**Aktive opplevelser i alle aldre».

Ansvar for å følge opp planen:

Kommunestyret:

- Vedta saker, prosjekter og strategier som følger opp satsingsområdene
- Sette økonomiske rammer til drift og utviklingsarbeid.
- Opprettholde Frivilligsentralen som et koordinerende ledd mellom Os kommune og Frivilligheten

Kommunedirektøren:

- Følge opp satsingsområdene med årlige tiltak i økonomiplanen
- Sikre ressursbruk, kvalitet og framdrift i tråd med de økonomiske rammer.
- Fordele ansvar og oppgaver i organisasjonen.

2. Overordnede føringer for samfunnsutviklingen

Bærekraftig utvikling i Os kommune

FN har vedtatt 17 mål for en bærekraftig utvikling. Dette er en felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030.
Disse bærekraftsmålene vil påvirke norsk politikk nasjonalt, regionalt og kommunalt og vil være sentralt for planene i kommunen, herunder samfunnsplanen i Os kommune.

Bærekraftig samfunnsutvikling handler om å arbeide helhetlig, og ta hensyn til folk, miljø, næringsliv og fremtidens generasjoner. Bærekraftig utvikling består av tre dimensjoner: Klima og miljø, sosiale forhold og økonomi.

Os kommune har en sentral rolle som samfunnsutvikler, arealplanlegger og innkjøper, og arbeider for å redusere klimagassutslipp, ivareta naturmangfoldet, sikre gode levekår og ha en sunn økonomisk drift. Os kommune skal imøtekomme dagens behov uten å ødelegge mulighetene for kommende generasjoner til å dekke sine behov. Det betyr at vi må mobilisere mange aktører for å skape dialog om verdier, valg og prioriteringer. Bærekraftig utvikling er et gjennomgående tema for alle satsingsområdene i kommuneplanens samfunnsdel.

Demografi

Verden kommer til å endre seg vesentlig i tiden som kommer, både samfunnsmessig og miljømessig. Disse endringene presenterer både muligheter og utfordringer, og krever omstillingsevne og fleksibilitet. Målet i denne planperioden er å opprettholde folketallet.

Os kommune følger trenden som i de fleste landets kommuner med langt flere eldre, mens barnetallet holder seg ganske stabilt. Innen oppvekst planlegges det for mellom 170- 180 elever i grunnskolen i perioden 2030- 2050.

Bosetting og sysselsetting

De aller fleste innbyggerne i Os bor i eneboliger, 77,6% av boligene er eneboliger. Andel av husholdningene som eier bolig er på 79,4% (Kilde: SSB kommunefakta). Folk bor spredt, hele 45,3% av innbyggerne bor på landbrukseiendom.

Ifølge SSB statistikkbank var andelen sysselsatte i Os i alderen 15-74 år 73,2% i 2025 (Innlandet- 65,7%, Norge- 68,2%).

Kommuneøkonomi

Bærekraftig kommuneøkonomi er blant de viktigste forutsetningene for å kunne tilby gode tjenester og for å nå målene i kommuneplanen. De økonomiske rammene for Os kommune er krevende.

Utfordringsbildet i Os samsvarer med det nasjonale utfordringsbildet for kommunal sektor:

- Trangere økonomi som krever tøffere prioriteringer
- Mangel på kompetanse og arbeidskraft
- Demokratiet under press
- Kort tid på å kutte klimautslipp og sikre naturmangfold
- Økt helse- og omsorgsbehov
- Digitaliseringsarbeidet er for lite samordnet
- Flere står utenfor arbeids- og samfunnslivet
- Økende risiko for kriser og uønskede hendelser

Det er en grunnleggende forutsetning at alle mål og strategier i samfunnsdelen skal gjennomføres innenfor en bærekraftig kommuneøkonomi.

3. Satsingsområder, mål og strategier i kommuneplanens samfunnsdel

3.1. Samskaping med frivilligheten og innbyggerne i Os

Os kommune har lange tradisjoner for dugnad, frivillighet og lokalt engasjement. Innbyggere, lag og foreninger, næringsliv og kommunen bidrar hver dag til å skape et levende lokalsamfunn. Denne innsatsen er en viktig ressurs for kommunens videre utvikling og dette skal vi bygge videre på.

Innenfor området samskaping og frivilligheten spiller kulturlivet en viktig rolle. Det praktiskestetiske i form av f.eks. kunst, musikk, sang og dans er samlende og bidrar til bedre samhold og tilhørighet til lokalsamfunnet. I en mer urolig verden der beredskap er mer i fokus spiller også kulturen en viktig rolle.

Frivilligsentralen er en viktig møteplass og koordinator for frivillig innsats gjennom blant annet aktiviteter, besøks- og omsorgstjenester, trimtilbud og utkjøring av mat. Idrettslagene og andre organisasjoner skaper aktivitet gjennom arrangementer og et bredt tilbud til innbyggerne. Alle aktiviteter og tjenester i regi av frivillig sektor skaper livskvalitet, fellesskap og bolyst.

Samskaping handler om å bringe sammen kunnskap, erfaringer, ressurser og engasjement fra innbyggere, frivilligheten, næringslivet og kommunen for å finne gode løsninger på felles utfordringer.

Vanlige begrunnelser for samskaping:

- Bedre forståelse av behovene
- Bringer inn ny og komplementær kunnskap
- Representerer ressurser inn i arbeidet
- Sikrer relevans og aksept for nye løsninger
- Trekker innbyggerne inn som sam- produsenter av tjenestene i større grad
- Ansvarliggjør innbyggerne
- Gir eierskap til nye løsninger

En utfordring er å få med flere innbyggere og sikre at ulike stemmer blir hørt. Det er også viktig å opprettholde og rekruttere frivillige, og samtidig avklare roller og ansvar mellom kommunen og frivilligheten. Framover skal kommunen legge til rette for at innbyggerne får mulighet til å delta aktivt i utviklingen av lokalsamfunnet. Målet er å ta i bruk den kunnskapen, kompetansen og ressursene som finnes i befolkningen for å opprettholde dagens velferd og skape et trygt og godt lokalsamfunn.

Mål og strategier for samskaping

Mål	**Videreutvikle samarbeidet mellom kommunen og frivilligheten**
Strategier	• Ta vare på og bygge videre på etablerte møteplasser og arrangementer * • Benytte samskaping som tankesett i kommunal tjenesteyting • Aktivere kulturskolen som samfunnsaktør i samarbeid med andre tjenester • Etablere faste arenaer for dialog og medvirkning mellom kommunen og innbyggerne. • Involvere innbyggere tidlig i prosjekter og større samfunnsendringer • Bygge på kommunenes etiske plattform om tillit, åpenhet og respekt

*Når det gjeler viktige møteplasser nevnes – Os bibliotek, Os Frivilligsentral, Vintervukku, Os-cup, loppemarkeder og julemarkeder, ski- og skiskytter renn på TOS Arena, UKM, Sommermoro i Dalsbygda, arrangementer i regi av Nørdalen natur- og kultursti, møteplasser gjennom lag og foreninger, arrangementer i regi av samfunnshusene, arrangementer på Hagenjordet og Oddentunet med flere.

3.2. Satsingsområde for bolig og næringsutvikling

Satsingsområde omfatter temaer som bolyst- og boligutvikling, næringsutvikling og regionalt samarbeid. Os kommuner kjennetegnes med tradisjonelt landbruk, høyteknologisk industri og solide bygg- og anleggsmiljøer. Landbruket er selve bærebjelken og er i stor grad basert på bruk som satser tungt på melk- og kjøttproduksjon.

Kommunen har et solid kompetansemiljø innen ingeniørfag og arkitektur. Industrien i Os spenner fra lokalt håndverk til avansert teknologi med industriaktører som produserer for et internasjonalt marked. Flere av de største private virksomhetene i kommunen opererer innenfor bygg og anlegg. Lokale entreprenører tar på seg store oppdrag både i og utenfor regionen.

Geografisk er Os kommune en del av Forollhogna nasjonalpark, Vangrøftdalen og Kjurrudalen landskapsvernområde samt flere naturreservater. Os kommune inngår i verdensarven Røros bergstad og Circumferensen. Flere helt sentrale verdensarverdier, deriblant Vinterleden, Holla, Narjordet og Gruvåsen er lokalisert i kommunen.

Mål og strategier for bolig- og næringsutvikling

Mål	**Sikre tilgangen til relevant arbeidskraft**
Strategier	• Bidra til god kobling mellom skole, utdanning og arbeidsliv • Legge til rette for kompetanseutvikling gjennom hele livet • Økt inkludering og deltakelse i arbeidslivet

Mål	**Legge til rette for vekst og grønn omstilling i næringslivet**
Strategier	• Utvikle attraktive næringsarealer • Stimulere til samarbeid og nettverk • Samarbeide regionalt og utvikle Røros lufthavn, RV3, Rørosbanen, digital infrastruktur • Bidra til energieffektive løsninger

Mål	**Os skal være en attraktiv og inkluderende kommune**
Strategier	• Utvikle varierte boligtilbud i samarbeid mellom næringsliv og kommune • Ta vare på og styrke kultur- og fritidstilbud

	• Styrke samfunnets kapasitet for innovasjon og lokalt utviklingsarbeid • Utvikle nye og inkluderende møteplasser på tvers av generasjoner • Utnytte digitale løsninger

3.3. Satsingsområde «En oppvekst å være stolt av»

Oppvekstarbeidet i Os kommune er forankret i internasjonale, nasjonale og lokale føringer og FN sin barnekonvensjon:

- Alle barn har rett til å bli hørt og få sine meninger tillagt vekt.
- Alle barn har rett til lek, fritid og hvile.
- Alle barn har rett til utdanning og et trygt oppvekstmiljø.

I dag er det om lag 254 barn i barnehage og skole. (I 2015 var det 317 i alderen 1–15 år). Prognoser viser en relativt stabil utvikling de neste ti årene, med om lag 12–13 fødsler per år.

Os kommune står foran viktige endringer og muligheter på oppvekstområdet. I løpet av 2027 tas ny skole i bruk, barneskolen oppgraderes, i tillegg bygges ny arbeidsfløy for ansatte og nytt bibliotek. Samlokalisering med samfunnshus og idrettshall åpner for nye muligheter for samarbeid, aktivitet og variert læring. Moderne og fleksible læringsrom gir bedre forutsetninger for en mer praktisk, variert og inkluderende skolehverdag. Samlet sett forventes dette å bidra til økt trivsel, styrket læringsmiljø og bedre læringsresultater over tid.

Folkehelseprofiler og Ungdataundersøkelser viser at barn og unge i Os i hovedsak trives godt. Samtidig peker undersøkelsene på utfordringer knyttet til psykisk helse, utenforskap og ensomhet, økt skjermbruk og påvirkning fra sosiale medier. Lokalsamfunnet utfordres også av globale forhold som klimaendringer, økonomisk usikkerhet og internasjonale kriser. Dette stiller krav til at kommunen gir barn og unge kunnskap, trygghet og kompetanse til å møte et samfunn i rask endring.

Kommunen kan ikke løse disse utfordringene alene. Et tett og forpliktende samarbeid med foresatte, barnehager, skoler, frivillige organisasjoner og næringsliv er avgjørende for å skape en helhetlig og trygg oppvekst.

Vi skal gi barna kunnskap, men også styrke dem til å møte utfordringer med mot og nysgjerrighet. Respekt for ulikheter og uenigheter er sentralt, og vi skal ruste dem for dagens og morgendagens utfordringer, samtidig som vi lærer dem å håndtere motstand og ta ansvar for egen utvikling.

Verden endrer seg raskt, og Os kommune må henge med for å gi barna våre den beste starten på livet. Barn og unge møter press fra alle kanter – fra skole, sosiale medier og samfunnets forventninger. Vi har et ansvar for å gi dem en trygg og

inspirerende oppvekst der de lærer, vokser og finner sin plass i verden. Samtidig må vi sørge for at de har lyst til å bli – eller komme tilbake – til lokalsamfunnet vårt.

Mål og strategier for oppvekst

Visjonen for arbeidet er:

«Barn og unge i Os skal få en oppvekst å være stolt av – med rom for lek, læring, mestring og tilhørighet»

Mål	**Alle barn og unge skal oppleve trygghet og tilhørighet**
Strategier	• Skape inkluderende fellesskap i barnehage, skole og kultur- og fritidsarenaer. • Forebygge utenforskap gjennom tidlig innsats og helhetlig oppfølging. • Styrke barn og unges medvirkning i saker som angår dem.

Mål	**Alle barn og unge skal utvikle mestring og framtidstro**
Strategier	• Utvikle en variert og motiverende oppvekst- og læringshverdag. • Fremme helse, livsmestring og psykisk robusthet. • Kulturskolen skal bidra til at barn og unge opplever mestring, inkludering og tilhørighet i lokalsamfunnet på arenaer utenfor skolen. • Styrke praktisk og skapende læring og entreprenørskap. • Utvikle trygg digital kompetanse og digital dømmekraft

Mål	**Hele lokalsamfunnet skal bidra til gode oppvekstsvilkår**
Strategier	• Styrke samarbeidet mellom hjem, kommune og lokalsamfunn. • Fremme aktivt foreldreengasjement i barn og unges oppvekst. • Samordne innsatsen mellom kommune, frivillighet og næringsliv. • Videreutvikle kulturskolen som en aktiv samfunnsaktør og samarbeidspartner. • Utvikle møteplasser som fremmer fellesskap, deltakelse og aktivitet på tvers av generasjoner

	• Hele samfunnet skal jobbe for å unngå at barn blir mobbet eller følle seg diskriminert

3.4. Satsingsområde helse og mestring

Os kommune leverer i dag kvalitativt gode helse- og omsorgstjenester. Det er investert i ny avdeling, kontorer og kjøkken på Verjåtunet, moderne helsehus og tilpassede boliger.

Det faglige miljøet er sterkt, og en høy andel av de ansatte jobber i hele stillinger.

Os kommune jobber i dag etter modellen i omsorgstrappa.

I årene fremover vil vi møte en situasjon med flere eldre og syke som har behov for tjenester fra helse og omsorg. Vi vet også at det vil bli mangel på helsepersonell til å utføre oppgavene. Dette vil være en av de største utfordringene i framtida. Staten og sykehusene vil også overføre flere oppgaver til kommunen.

Det er økende behov for langvarige og komplekse tjenester, særlig innen psykisk helse, flere med kroniske sykdommer, aldring og mennesker som får diagnosen demens. Sykefravær og vanskeligheter med å rekruttere nok kvalifisert personell forsterker situasjonen. Med begrensede ressurser og strammere kommune-økonomi, må vi sikre høy kvalitet og bærekraft i tjenestene vi tilbyr gjennom hele livsløpet.

En annen utfordring er å kommunisere klart og tydelig til kommunens innbyggere. Dette slik at de kjenner til hva som kreves av egeninnsats og hva som kreves for å få gode nok tjenester i framtida. Utfordringsbildet vil forandre seg ut fra samfunnsendringer og endringer i behov for helse- og omsorgstjenester. En god og tilpasset kommunikasjon rundt dette vil være avgjørende.

Mål og strategier for helse og mestring

Mål	**Mestring og livskvalitet hele livet**
Strategier	• Styrke innbyggernes ansvar og mulighet til å ta gode valg for egen helse. • Fremme frivillighet, deltakelse og sosiale fellesskap som bidrar til livskvalitet og god helse. • Styrke pårørendes rolle som samarbeidspartnere og ressurser i omsorgen. • Utvikle møteplasser som forebygger ensomhet og styrker tilhørighet. • Legge til rette for økt livsglede ved bruk av musikk- og kulturaktiviteter

Mål	**Bo trygt hjemme lengst mulig**
Strategier	• Prioritere forebygging og tidlig innsats i alle helse- og omsorgstjenester • Legge til rette for mestring i egen bolig gjennom tilpassede tjenester og velferdsteknologi • Utvikle et alders- og demensvennlig lokalsamfunn • Se bolig-, helse- og omsorgspolitikken i sammenheng • Styrke innsatsen innen psykisk helse, rusforebygging og sosial inkludering

Mål	**Teknologi for bedre og bærekraftige tjenester**
Strategier	• Ta i bruk teknologi og digitalisering som styrker kvalitet, tilgjengelighet og ressursutnyttelse • Utnytte kunstig intelligens og digitale verktøy til støtte for tjenesteutvikling og arbeidsprosesser • Utvikle velferdsteknologiske løsninger som styrker trygghet og mestring • Følge nasjonale føringer og samarbeide med relevante fagmiljøer om innovasjon og teknologibruk

Mål	**Kompetanse for framtidens helse og omsorgstjenester**
Strategier	• Planlegge kompetanse og bemanning ut fra framtidige behov

	• Rekruttere, utvikle og beholde nødvendig fagkompetanse • Legge til rette for at medarbeidernes kompetanse brukes målrettet og effektivt og innenfor de faktiske økonomiske rammer